

The Project Gutenberg eBook of Rakkaita muistoja, by Joel Lehtonen

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Rakkaita muistoja

Author: Joel Lehtonen

Release date: November 25, 2014 [EBook #47458]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK RAKKAITA MUISTOJA ***

Produced by Jari Koivisto and Tapio Riikonen

RAKKAITA MUISTOJA

Kirj.

Joel Lehtonen

Otava, Helsinki, 1911.

SISÄLTÄÄ KUVAUKSET:

Rakkaita muistoja.
Helmikuun päivä maakylässä.
Mustalaiset.
Kyläpajalla.

RAKKAITA MUISTOJA

"Aikansa lapsi."

Niin usein mietin, suren itseäin ja kirjavuutta elämäni harhain! Syyt niihin? Yksi ehkä veressään, — mi vaisto siinä pahin on, mi parhain? ja toinen? Vaikutteet kai lapsuutein ja ympäristön, outo murros-aika, jok' ensin suuntasi mun haavehein. Ja kolmas itse, — koko elon taika! Mua aivan painaa miete se! Taas kaipuu hakevi syitä mailta muistojen. Kidutus turha! Katson: näe en! Mut ehkä laulain raskas vaiva haipuu! Siks muistu, armas aika, joka johdit ens askeleeni, kuvin rikkain hohdit! Kuink' oot nyt muuttunut ja tullut uudeks, ja muutut, loittonet pois kaukaisuudeks.

Kyll' onnetar, yö-silmä, kultahaps, loi elämäni, luulen, vastakohtaa. Kas oonhan Savon loiton, kauniin laps, — veet välkkyy siellä, vaarat siintää, hohtaa — niin, sieltä, josta harhaunut ei muu lie heimo koskaan takaa karun salon: kehässä vaarain laakso avartuu, — siellä' ahdas kyly, siellä näin ens valon. Mut kuinka jouduin sitten loitos sieltä, pois, korven poika? Kyllin kiertämään! Ehk' aikaisin jo veivät, — niinpä tään näin maani jotkut kolkat, etsin mieltä elämän turhan. Miks juur minä maita sain muita kummastella loistokkaita? Ma heikko, huono, miks näin Juutin, Saalen, Provencet, kulta-templit Morrealen?

Miks? Mitä olen? Vastauksenko saan! — Mun äitini — kuin synkkä kirja, jota hän tutki, vanhaa Testamenttiaan: Ismailin orvon äidin turmiota ja Saulin tietä synkän-ylpeää, näkyjä kuumeisia Ilmestyksen, Niist' älyn ymmärtääkö elämää hän saanut ois? Vain älyn hämmennyksen. Niin ehkä tuskastui, siks alla taivaan mont' ilkkui seikkaa, nautti miten voi. Ja niinpä taivaan koston lyödä soi. Ah, leikkien mun elon riemuun, vaivaan loi poikasena oikullisna lehdon, — maantiestä, siinä enne, mulle kehdon hän antoi, konsa ylkä, nähdä hellä, unohti, huonon, tylyn-sydämellä.

Jalomieliset.

Mi onni! Onnettaren hoitohon niin jouduin, — aina maantien ojaan saakka. Siks lienen vapaa, — kirkkahinkin on äit' usein lasten taantumus ja taakka. Mut onnetar, se kultahaps, nyt vei maantieltä heikon turviin jalon naisen. Kuink' aika vierii! Hänkään elä ei nyt enää! Mutta varmaan siunaavaisen luo katseen minuun yhä taivahastaan: jos taivas kelle lie, hän siellä lie! Niin, turvaan johti hyvän onnen tie mua silloin. Sadat ruudut pientä vastaan sädehti sieltä, nurmet, puisto taaja mun leikkiin kutsui. Siis ain' olkoon saaja hän ylistykseni! Hän kertoi sadut minulle, — niistä alkoi haaveen ladut.

Se suku oli vanhaa, vankkaa niin, — puol-germaaneja, nuorimmat täys-fennot. Jo ammin ansioikseen piirrettiin mies-kunto, — eipä haaveet, runon lennot! He uskoi Jumalaan, — tai muodon vuoks ja miettimättä taipui tunnustukseen, — viistoista-vuotisna mun kaikki juoks jo uskot epäilyni kurimukseen! Mut he, — nuo vakaat, teki virkatyötä tai pyrki virkaan. Pelas lomallaan yks Plevnaa, toinen jahtas; verkoissaan he loikoi vanhat, rakkaat kirjat myötä: Tegnér, Schwarz, — Välskär, Stoolin miekan-hakkaus. Niiss' oli Usko, Isänmaa ja Rakkaus niin kaunein kapaloitu kulta-nitein, — ne uinahtaa soi varmoin mielipitein!

Uus aika henkäs. Nuorin herttaisn, jo "Viimeistä Atenalaista" luki, — se ennekö jo risti-aaltoihiin, joiss' uppos meiltä moni vanha tuki? Mut siitä ei nyt! Kerron tässä vain, mit' ihmeitä uus onnen olo näytti ja miten hohtelee se muistossain. Sen rakkaan talon aika-ajoin täytti kotoiset, vieraat, — Suomen lippu nousi, ja keittiössä juostiin, touhuttiin; — jokaista luokkaa, asti "aateliin", ajeli rilloin sinne, salmet sousi. Luutnantit, riemun ruusut poskipäissä, helisti kannusta, ain' aatos häissä. Verannan kirjolyhdyt illoin loisti. Ah, aika onnen sen jo vei, jo poisti!

Ne loisti lyhdyt, kruunut, tanssi soi ja kiehtoi heitä ruutu-hohtavalle se permannelle. Mutta vaisto, oi, miks vei se mua pakoon kankahalle, tai pirtin puolle. Sinne hämärään, joss' oltiin onnelliset auringossa ylempäin, — nöyryys, uni silmissään. Tai nauttimaan vei Alroy-kirjaa, jossa kimalsi romantiikan kulta-kalvat. Ne muistot, ilot! Niistä ehkä on mull' ilon pohja-kaipuu viaton, — vaikk' kytkee parhaan moukan vaistot halvat? Pois juoksin, tyhmä. Kallehin kai suri. Hän anteeks antaa! Mit' ois tainnut kuri! Voi kasvaa pensas, muuks ei muutu

lainkaan. Mut mitä, onnekas, nyt nähdä sainkaan?

Pois hentomieli, — piirrän katkelmia muistojen.

Nuo päiväpaisteet menneet! Aran pään kun orpo nosti, silmä jotain keksi, niin kuinka Pihlaanniemi hymyikään! Ja yhä hymyy iltain viihteheksi! Se muistoin talo, valkea ja suur, mäellään metsässä' oli, keskell' aavaa kyläistä laaksoa, — kuin pataa juur. Kun katolle nous, — poika, varo naavaa! — ja kiipi, katsoi itää, länttä kohti, suvehen, pohjoiseen, niin monetpa tiet, talot näki sieltä. Kirkkaina isoihin kartanoihin lahdet johti: niist' oli jotkut vanhat, — kirsi-puistoin hämyssä, asuinsijat monten muistoin. Mut talot harmaat, kujat alastomat tuoll' aukeoillaan oli rahvaan omat.

Siellä oli aatelistonkin rippeitä.

Siell' oli aatelisto — hitto vie! Vain pieni, silti arvoluokkaa kaksi: ylempi, alempi. Ja muisto lie mont' iltaa sekin tehnyt rattoisaksi: näkihän tuonkin, muka, jota ei nyt enää edes museoissa tapaa, ja jonka kokoilija Suurin vei. Mut millainen se oli luokka vapaa? Ylempi ensin. Muistoistani sieltä mun eteen kohta ylväs purjehtii paroonin leski, Aurore Apollonie af Silfverstierna, — hei, pois halvat tieltä! Viel' oli reipas. Lahden perukassa hän asui hovissansa ruskeassa, kaks-kertaisessa, päässä koivukujan, — loi puisto tammi-vartioston lujan.

Aurore Apollonie! Jo vaakunat lahoivat portiltaan. — Ja kuului olleen kamarit vihreet siellä, muhkeat: ma näin vaan läävän, pirtin, kartanolleen kun joskus jouduin: kovin ränstyivät ne. Mut rikas oli muka! Kultaa silkkaa saleissa, kertoi kansa. Vai lie se hänestä ollut karvahinta pilkkaa! Kas, hän ties kurin! Oli alaisilleen niin saita, että sillin-kuvan toi hän renkipöydän päähän: siitä voi särvintä silmäellä nielemilleen vesille, leiville! No, puolestansa varastaa alkoi häntä oiva kansa. Niin eli yksin, hoiti sukumaita tavalla, jonka niin ja näin ol' laita.

Aurore Apollonie, — hän kieseissään vain kerran vuoteen porvarien kemut kiers parempain. Ja sinne pystyn pään ja rinnat pöyhkät toi, reticule-lemut, naisseuraan muuhun, puodin-tuoksuvaan monesti ehkä. Nostain silmä-luonta hymysi, kahis silkkimustissaan. Ma koskea sain kättään sini-suonta. Soi hillitysti kirkas ruotsi suussaan; — hän uskoi Jumalaan ja entisiin oloihin. Ketjut, broshit paistain niin hän korkealla istui suku-puussaan, Aurore, tuo suvun vanhan — iltarusko. Vai iltarusko? Heikko tuon ol' usko sanoihin nuorten, jotka ruotsinkieltä aseena käyttäin puolsi Suomen mieltä.

Hei, chignon-niskaa! Kansan paljostoon hän katseen tuskin loi, tai hymyn antoi: se oli hälle "raakaa" — sans façon. Niin vanhaan tapaan torppareilta kantoi hän verot, — rahaa ainokaiselleen keräsi tyttärensä tyttäreille ja "vävyille", ken papin-säkkineen tais olla "armollemme" aika helle: Hän nenän kirjavaks joi, vatsan palloks, ja keinotteli, — mammonata ties tuhota kuten kuunaan aatteen mies: näet hänet svekomaaniks visakallocks ties paroonska, — ja moni muu sen koki kai luissaan juomingeissa. Mut, mies toki hän oli, — toiveitaan hän kertoi, kiitti. Ja lapset, aatteet! Armolt' aina riitti!

Moist' ylhäisöä! Ja mie, korpimaan laps, koulussa sain moisten sukuin lasten sivulla seista, sukuin aikoinaan sodassa, rauhan töissä maineekasten! Ne pojat kauniit, silmin kirkkahin, suust' ulkosalla hampaat tuuman verran, ne sai nyt, kanssa poikain torpparin, ritareiks opetella uuden herran, jok' oli ennen kannuspoika: kansa. Mut näiden tyypein täytyy riittää jo ens luokasta nyt. Runon ahdinko ei sijaa anna. Muut jo vuorostansa. Siis alemp' aatelisto. Muistan sangen suur-sukuisen siell' Anna Loewen-Brangen, — mut, ah, ei enää ollut jalopeuran hän kämmen! Minkämoisen saikaan seuran!

Hän oli suvun vanhin. Rappioon käsissään luisui Vaskilahden talo, — pois myytiin metsää, maita, — ruohistoon puutarha peittyi, ränstyivät kuisti jalo. Mut Jumalaan hän uskoi! Ikää viis jo kymmentä, — hän kuntaa juoksi aina, samosi pappilat, luo moukkain kiis, kyläili, pienet kasvot kalvakkaina. Sanoivat hänen kerjänneen niin muka! Mut hän ol' aina nöyrä, hymy-suu, — kun oli köyhä ... naimaton ja ... muu, — vain harvoin suvun ties, jos solvas kuka. Ja fennot, viikingit hän kunnioitti, sydämet pappein, pulskain rouvain voitti. Niin veikko-vainaan nuorta poikaa kaksi sai koulinneeksi suvun nostajaksi!

Ne pojat vaakunaansa näyttivät suruissaan, risoissaan, — ja täti vuotti ritariansa, tiesi veistäjät. Mut minä uskon: Jumalaan hän luotti, ja tottua voi tosiin karvaimpiin. Viel' "ylhäissuku" yks: Pistolecorsit, kaks neittä, — Pistelkorsiks sanottiin. Heit' usein pistelikin pojan-norssit, kun eläkkein he, pöyhkät, kitui kurjin siell' likaisessa vuokra-kopissaan mun lapsuus-kaupungissa. Karvaltaan tää pari oli viikingeistä hurjin. He uskoi Jumalaan, he nokinainen juoks kirkossa, ja hoiti katin, penin, ja torpan poikaa ruotsikoks. Jo saivat ulaaniks Venäjälle — kostui vaivat.

Onnettomat salon siirrokkat.

Nuo torppain pojat, tuodut hengen-työn aloille, usein elonsa on pulma. Kuin varsat väljän haan saa riimu-vyön ja suitset, aisat, — siinä muutos julma. He koulun käy. Pää, voimat oivat ois. Saa valko-lakin, alkaa kuperkeikat. Ah, uraa etsein, jos ees veri vois opastaa! Vieraat suvulle on seikat. He yksin harhaa. Mikään heille sovi ei oikein. Mut on huolten unhoitus uus elo, maljat, riemut. Havahdus: ei varaa heimolla, suur velkain lovi! Nyt pakoon! Hyv' on, nurkkakirjuriksi jos pääsee. Moni ryssän luutnantiksi, vapauden, maamme suomijoiden pariin. Niin usein aika tuhoo parhaat kariin.

Papisto.

Mut aatelista vielä. Tässä sen toin, niinkuin näitte, rahojensa mukaan nyt arvojärjestykseen. Sellainen maan tapa silloin, — eikä siitä kukaan myös meistä varmaan närkästyä voi! Näet: rahaa, rahaa! veisaa ajan kuoro, ja ken nyt aateluutta unelmoi! Mut tulkoon sitten papistolle vuoro. Sen ajan papisto: se Jumalahan lujasti uskoi, — moukkiin ajoi se enemmän unta kuin se tahtoi ne herättää, edes palvelijoiks mahan. Se saarnas hiukkaa uutta vastaan, kasti ja vihki, kuoppas, maksut virkummasti se kokos, paisui, nukkui tunnoin hyvin. Jumala siunas laarein lisääntyvin.

Rovasti vanha, vapiseva jo monetkin vuodet haudan partahilla, — pääläell' ei vain kuu, vaan aurinko, ja kulmakarvat niinkuin niittyvilla, — pikiytyi omaan bonniin, leskimies. Ah, sepäs sairahalle herkkupala! Mut yksin nuori tuomar-herra ties, oliko otus lintu vaiko kala, kun, nähden mamselleineen viisaimmaksi, sai hänet bonniks suureen pappilaan, rovastin suvulle. Ei kuutakaan, jo ukko kosi. — Bonni ruustinnaksi pönäkäks suostui. Nyt maantiedot, ranskat voi unhoittua. Sijaan plyymit, hanskat. Ja ruustinnan luo vierait' tanssiin tuotiin. Viis kuuta vierä, varvas-kestit juotiin.

Sen rouvan onnea! Ei arvanneet kai monet moist', ei ukon virkaveikko, Malakus kappalainen, jolla veet kiers silmissä, suu pullee, vatsa keikko. Hän saarnas: "Taivahass' on torpanmaa!" ja saarnatuoliss' otti nuuskan, pärskyi, — ja rautateitä vastaan singottaa ties salamoita, että kirkko tärskyi. "Ei taivahaassa", ties Malakus Romo, "raketa rautateitä! Eikös tää... kuis ... minkäs kallaist' on siis syntiä!" Ja itki, huus, löi rintaan: "Ecce homo!" Hän saarnamiehen kunniaan nous suureen, ja paljon hänen potfooreinsa juureen juoks katuvia, joiden tuskaan vahvin virvoitus oli tilkka kuuman kahvin.

Omituinen kinkeri-ateria.

Ja siihen hyvään aikaan jumaloi papistoaan se harras, kelpo kansa, — se sille rieskat, piimät, munat toi! — Ja luku-kekkereillä mahdissansa "sanctorum congregatio" papiston soi himo-ruokaa, ah, se autuudesta säteillen rokkaa pisti makohon, hm, astiasta yksikorvaisesta ja valkeesta, min nimi ranskan kielin on "vase de nuit", siis suomeks "vaassi yön." — Tään teki emännälle piruntyön Paganus kauppias, kun hartain mielin emäntä tukka-juhlaa valmisteli ja astioita ostain tingiskeli, Paganus — kerron hänest' teille vasta, — ja lakkaan pappejani parhaamasta.

Maan ja kaupungin porvareja.

Maan-porvaristo, senkin parhaastaan ol' oma kieli ruotsi; — vauraat jotkut vain suomalaiset, karheet muotoaan. Ja eräs, jonka norjan sekasotkut iäti muistan, oivin ollut lie: tuo Heiersen, mies vanha, vankka, rehti, työss' aina renkein kanssa. Sinne tie vei niittyä. Mut mäelleen kun ehti, portille, missä solki-koivut humis, niin karttaa, nalli, suurta koiraa sai, — sen kunnes kutsui Metta-rouva, tai isännän huuto: "Pluto!" sille kumis. Emäntä kahvitti. Mies suomeansa näin haastoi: "Piikana mee poikain kansa panemas värkko likoon!" Näin hän laati, kun palkka-piikkaa verkonlaskuun vaati.

Ja porvarit mun lapsuus-kaupungin, — mit' usein kaihoellen muistan, missä kävelin koululaisna, haaveksin ens unet puistoin kevät-hämärissä! Nuo talot, paikoin aivan rantaan veen raketut, virtain, monten siltain saareen, — kaks kujaa nousten torin aukeuteen kapeina, portain, vääntyin moneen kaareen! Uus kirkko, ruma giraffi, kun pisti maakirkon kunta ladoks, — kuvat sen sai kappeliinsa linna ammainen. Myös vihreen idän-kirkon vino-risti kiils siellä, lehvistöstä vaahteroiden. Siell' ilot, tuskat! Hyrräys markkinoiden, peruukit viisaat! — kirkkaat luistinkelit, — jäänlähö, kevään huudot, pallopelit!

Sen porvaristo, tietysti myös se osalta parhaalt' oli muukalaista, — nimiltä, kieleltä. Ja mielet, ne, — olihan mieltä: monen kirjavaista sit' olikin. Mut nimet virkkaa voi: Paganus, Vinland, Reisvän, Kålrabb, Bonet — ja Kniper, Piper, Pimpler. Siihen soi lisiä ryssän-kirkon kellot monet, pomittain, rallatellen: "Kilin kalin Pilikova, Malinoffski, Krikunova, Pomiloff." Jos lisätään Pötz-Meyer, Buxenhof, niin meluun hukkuu nimiluokka alin: Turunen, Mömmö, Tallukka ja Siidoin. Ne porvarit ne paljon nukkui. Riidoin heräili pienin, lomaan ehkä peijas maamoukkaa hieman. Reimasti joi, reijas.

Hei, rommit, renskat juoks, kun kansa maat ja mannut vaihtoi tilkkaan viinarännin. — Nyt Vinland kemut hommas mahdikkaat; niiss' otti saita Kålrabb aika kännin. Mut syntyi riitaa! Kniper takaapäin nipisti Piperiä, Piper vinkas: luul' saunuri Reisvännin tehneen näin, — löi sauna-suomalaista. Reisvän rinkas ja pökertyi. Hän päivän makas silleen ja virkosi. Mut oksall' lehmuspuun kaks päivää istui lyöjä, tuumailuun syventyin veljes-murhan, synkkään dilleen. Mut Kniper viimein, jälkeen houkun, haukun, sai alas sieltä, avull' oivan naukun. — Vaan Mömmö-hihhulia uuniin pakkas bror Siidoin, "porttiin", — sitten rouvaa nakkas.

Kuin Mooseksella Michelangelon Paganuksell' on parta, päässä jakaus on keskellä. Ain' itse puodiss' on: kaks partaa, hapsset valkeet heiluu, — vakaus ja leikki sinkoilee. Hän kaiken maan väen tuntee, taikka nimet muijill' antaa. Lyö tekohampaat tiskiinkin kidastaan ja huutaa: "Kaikkea maa päälläns kantaa! Otanko nyt myös silmät, korvat, nenän!" "Ei!" kirkuu emäntä ja juoksee pois. Mut ukko palauttaa, — ja juuri tois hän kaupan-päälliset, mut siihen tenän tekevi rouva: ryntää kauppaan, paita punainen yllä, ryssä paksu, saita, lemua myskiltä. Ja mäiskää! Tulos: ett' ukko jörrii "baaban" tieltä ulos.

Hän kalarantaan käy Mats-kissoineen, — Mats nukkui vaakavadissa, Mats jalan ja yksinkin tais mennä ostoilleen, sikari kaulassa: toi kauppi kalan, se antoi sikarin. Mut nytpä käy sit' olallansa kantain hän. Ja käyden kas minkä näkee! Moista ei kai näy monesti, niin se tuo taas riemun täyden. Mies ajaa valkealla hevosella! "Hei", huutaa kauppias, "hei, minnes, mies, sit' ajat kalkkimasinata?" — Ties maan-ukko vastata, pään kohotella: "Kah, — pakanaa! Sen kapiteini tiennee, hän tuolla peräsalongissa lienee!" — ja Hipon häntää nosti: "Katsokaapas." — Paganus päättä raapas: "Voi sun saapas!"

"Kansa."

Kai kyllin heistä oon nyt veistellyt. Mut kansa? Silti sitä outo juopa eroitti muista, oudompi ei nyt. Se kansa, köyhä, hertas, hyvänsuopa, se syntyi, kasvoi, nai, ja nukkui pois. Se uskoi Jumalahan, — vanhaan tapaan kaas metsää kaskeks, että elää vois ens vuoteen, — pisti potattia napaan. Pois huijas maitaan, — luki joku nero virskirjaa. Verot toi se, silmiään paransi savulla. Juoks hädissään yhtäkaa popan luo ja papin: ero siin' olutkaan ei suuri — siihen aikaan! Yks neuvoi sanaan, toinen sanan taikaan. Ihanin tieto siitä: vielä eräs kun vieräi aika, verkalleen se heräs!

"Masulin."

Mut silloin, taikka vähän ennemmin, mi herra oli nimismieskin silloin! Kun selät soutain

kirkko-matkoihin sovitti rahvas maksuntuonnin milloin, hän pyhänä ei vastaan ota: hän nyt lepää! Miehet parin lantin vuoksi voi vuottaa maanantaihin, pöhnäisän hän kunnes päänsä nosti. Siinä juoksi maamiehelt' turhaan kalliit kesä-hetket. Ja kolmin hevosin hän ryöstöön läks saloille, poikinensa, — näyttäjäksi, millaiset "pajaarein" on huviretket: hän sieltä menen, paitsi saatavaansa, vei lampaan, pari omaan karsinaansa: "Näet, minä tänne tullutkaan en yksin," puols ruotsalaisin kanto-"määräyksin".

Ja vanhat kertoo, miten Masulin, — kun kerran sudet seudulle toi huolen ja niitä ajamaan mies kutsuttiin talosta jokaisesta kunnan puolen, — kun metsää samottiin, ja rengas jo supistui ahtaaksi, niin vallesmannin reen luona hengähdettiin tuokio, — juoks silloin siihen isä Ales Mannin ja viestin toi, se minkä liekään tuonut, — mut lakki päässä, piippu pieless' suun! Vaan siitäkös se herra! Naukut, muun unohti, nous, huus: "Ootko ällis juonut, vai mulle puhut reuhka päässä! Alas!" Löi piipun suusta. Sata miestä salas vihansa, ukko polvistui. Kun tätä maan-ukot kertoo, huokaamatt' ei jätä!

Siirtymys nykyaikaan.

Niin Sääminkiä laulellut nyt oon pääpiirtein harvoin, kuten mulle hohtaa sen muisto. Ah, kuin Saimaan saaristoon ja kallioihin kesän päivä pohtaa, niin kaunis, lämpöinen on muisto tuo! Ja silti yhtyy mietteen vaiva tähän. Mua myöskin minne suuntas seikat nuo? Eloonko maantie viittas häilyvähän? Laps korven, uuteen piiriin viety, kyllä lien kaikkein tuttu, — silti vieras vain! Mit' otettu lie multa, jota hain? Tää turhaa! Inehmo! Sa taivaan yllä et arvoituksiin. Heitä paino moinen! Sensijaan tässä vielä tarinoinen, mitenkä vanhan muuttuneen näin, kuulin, kun äsken kävin siellä. Toiseks luulin.

Nousukas Käärmerinta.

Kaikk' aika kerran vanhaks tuomitsee! Miss' on nyt monet menneet arvot, aatteet! — Aurore Apollonien luo astelee mies rehti kerran, yllään herran vaatteen, mut nousukasten kansaa: muodoton. Hän työntyy Silfverstiernain saliin, kunne käy vastaan rouva: kärtyks katsannon sai vanhuus, murheet, ajan huonon tunne. Kas hovin torpan poikaa, Käärmerintaa, kun kysyy: "Tokko tilans' armo myö?" Paroonska silmää, hymyy, leikiks lyö hän vihdoin: "Miksei! Mutta sill' on hintaa! Kuuskymment' tuhatta!" — Mies tarjos heti viis tuhatt' yli määrän, kirjat veti: "Jaah, — armo elää vanhaa aikaa, näen!" Nyt peruuttamaan vanhus kiirehtäen.

Ja sentään Käärmerinta osti, vei sen talon, torppari nous herraks hovin, hän voi- ja halko-miljonääri. Ei koroillaan armo loistanut lie kovin. Käy monen hovin siten nykyään. — Aurore Apollonie, hän muille maille läks sitten, — tuonnoin, kuulin, painoi pään Montreux'ssä lepoon; jääden sitä vaille näkyä, kuinka nousukkahan järki, suloton, rehti, "terve", rusikoi hovia vanhaa! Miten kaataa voi hän tammiston, — jo koivut haloiks särki ja muutti vanhan linnan navetaksi. Miks syntyi uusi vanhan polkijaksi? Työ suur' on kerran mennyt ilmi tuoda ja siitä parhain ottaa, omaa luoda!

Käärmerinnan moskea, — uuden polven tuulentuvat.

Mut mitä luonnolleen voi polvi uus! Se luotiin voimaa uusimaan, ei luomaan, — ja syyt on sillä, muistoin katkeruus, — sen karkeudessa monet hyvät huomaan. Jos ei se vanhaa usko, ymmärrä, — voi juutas, ei se Jumalaan ees usko, vain itseens' ehkä — silti syvinnä siin' oisko pelkkä ahneus, taantumusko? Useinpa aarten kätkee sieluin lietteet, ihanteen vanhain sijaan. Ja nyt näin käsittää tehtävänsä ominpäin tuo Käärmerinta! Sill' on henki, mietteet, ken asunnokseen hankkii Turkin-linnan, — työn viihteeks sinne neiden valko-rinnan tuo Taalaista, mies nainut, — mutta kellä kuin hällä sydän köyhille on hellä!

Se linna, — minareetein ylenee se koivikosta, näkyy kaaret osin. Divaanit Pietarin ne koreilee saleissa, joiss' ei mestarina tosin näy maku olleen. Niinkuin täysikuu isäntä paistaa: päässä hieno, ruskee peruukki, — jotain silmät uneksuu. Alati työssä se mies puurtaa, puskee. "Fade-li-laa!" kun tuo Ann-Lilli laulaa, "näin kuolet! Työstä taudin rintaas sait! On

oikeus levätäkseen! Ulkomait' ois nähdä ihanaa!" — kun hellii, kaulaa, niin siihen hän: "Hm — mietin tässä, että tilaankin moottorpumput. Pellot vettä ens kesänä ei puutu... Tulis maamme omillaan elää ... liikaa muilta saamme..."

Ja monen ehkä moisen seuraajan sai ensi luokka se, mi vaipui hautaan, tuo vanha, joka maan ja kunnian vuoks usein ryhtyi työhön, suoris rautaan. Se mennyt on nyt, edut, rikkauudet! Ja moni "Loewen-Brangen" Karhunkouraus on nimeltäänkin nyt; — näin aatokset myös "paransiko" nimenmuutto-houraus? Se mennyt on! Kuink' ylhäisnainen voikaan nyt lemmen päästää poveen valkeaan niin että, tiedän, saakka kuolemaan voi rakastua halpaan korven poikaan? Iäksi mennyt! Surkeen iltahohdon näin siitä vain. — Maa jotain luokkaa johdon jo kaivannee. Sen saako, minkämoisen? Ken arvaa! Vuottain laulan luokan toisen.

"Kerettiläinen."

Papisto, kuolematon paksun pään ja puuron incarnatio, — mitä oma jo kunta ryhtyy siitä miettimään! Siit' on mun tiedossani juttu soma. Kun oli aatto-ilta kinkerein tässä äsken, taloon ajoi kappalainen keralla lukkarin ja adjunktein, — se pappi oli muuten Romon lainen, mut häijy vielä: joulusaarnassansa se, karhu, velkoa voi lampaitaan; — niin, kun nyt tulee hän, on kerrassaan Himala pimeä! Ei tuloansa lie tietty täällä? Käydään sisään: nukkuu jo pirtti kaikki. Viimein lukkar kukkuu: "Kah, eikös linnaan sovi kuningasta?" Nyt isäntä jo rykäs perukasta:

"Hm, — iltaa." — Lukkar: "Iltaa ... vai lie yö... niin näkyy...!" — "Heh, se mies, ken nähdä taitaa myös yössä, aavistella." — Mut jo lyö vihaksi papin: "Mitä täm' on laittaa! Miks näin ... näin paiment' omat kohtelee?" Isäntä nous nyt, toisti naurain: "Miksi? Heh — nuijasotaa! Linnaleir' ei tee, luin jostain, meitä vierasvaraisiksi! Heh ... veljet! Tahdotte yösijaa, ruokaa? Kah, — 'miksei rahaa vastaan', sanoen sanalla hämäläisen. Mut jo sen unohtaa voimme! Kuje anteeks suokaa. Hei naiset! Valmiina lie jotain serpaa! Ja vuotehetkin ... matka miehet herpaa." Ja ukko otti tulta, — leikki-huulin tulijat kätteli, vei saliin, — kuulin.

Mömmön, Siitoisen perilliset y.m.

Kuink' aika rientää! Ammoin porvarit Paganus, Heiersen läks iki-teitä, — ja Piper, Kniper, — melkein kaikki, mit elivät silloin. Viihtäin väsyneitä puut varjotkoot sen tutun kalmiston! Uus polvi nousi. Pyyteet toisen ajan! Miss' ennen viinaränni, siellä on nyt sairaala, soi helske konepajan ja rauta-, kirja-kauppain ruudut paistaa. Jo "supsiin-suomalaisuus" vuoron sai. Ei Mömmön pojat hihhuleita kai, — ja Siitois-veljet hienostusta maistaa voi ulkomaiden, kömpelöit' ei enää: pää heill' on pysty, — pystymp' ain' ei nenää. Ja ihanteet? Miks luo he seudun vaiheet? Ken arvaa, — aika uus ne laulaa aiheet!

"Barcaruola Veneziana."

Mut silti: kaupunkini, hilpeän töin se kasvakoon, ei ahtain mielin kuunaan! Syy suurin, miks niin puhtain säteiköin kuin pyhimyksellän lie, sen kruunaan? Pyhimys aulis! Juhlat Olavin! Kuu keski-kesän paistaa. Niinkuin hopee kimaltaa salmet, sillat köynnöksin... Regatta liukuu soihduin, kukka-kopee. Ja verannalle kylpylän soi kuumat säveleet Casinolla ... maljat luo kevyeks sielun, runon lentää suo, — yöst' ilotulten käy jasmiinein huumat! Oi kuudan-yö! Sellaisna kerran anoi naist' ylevää mies nuori. Suu kun janoi ja mykistyi jo, — ah, jo sylins aukee. Se autuas, ken valkeuteen sen raukee!

Utopia, kansa y.m.

Se muistoin seutu! Onnen sille sois, — syyst' ivais joku: "Chauvinisti, veli!" — niin ylevän, kuin sille halajois, min kanssa ennen riemut monet eli! Ja keskell' arkein siitä haaveksii, — kuink' kerran siellä metsät vainioille suo alaa kyllin — viljaa lainehtii nuo rannat pitkät —

vieretysten noille kyliä kohoo. Laakson ristii raiteet... käy tehtaat... Pirttein somain varjona hedelmä-tarhat; niinkuin kukissa työ mehiläisen, niin on tiedot, taiteet maamiehen pyydetuta riemun, sulon voi kukkasessa kauniin toimeentulon. Se uni, heure! Onni, että katoo, ei kauan nähdä saa, mit' aika satoo!

Nyt vanhaa parempiko kansa lie? Ken tietää! Mut myös hyväks ollut sille on aika uus. Ja muistamme: sen tie toi vasta äsken valta-tanterille! Se rahvas! Nyt ees monet virkut voi jo silmät nähdä, elon värikkyyttä; ja korviimme jos sirmakat vain soi, sit' ehkä soimaamme myös paljon syyttä! Miks kasvaa se? Sen aika yksin näyttää! — Ja viimein laulu loppuu! Nyt siis taas kuvailin, synnyin-seutu, kukkamaas! Miks lauloin, kerroin? Toiveet tuskin täyttää ees pienet tämä? Anteheks siis anon! Vikoja kaikess' on, — mut silti sanon: Maa muistoin, teinhän tehdyn rakkaudella, sun armaan kuvas tahdoin kirkastella!

Loppu ja - nöyrä kumarrus.

Miks tehty, turha ehkä, laulettu? Sen alussahan sanoin jo. Kun illoin ikävöi joskus yksin, — harhailu ja elon heitot painaa mieltä silloin, — niin viihtyy menen aikaan armaimpaan kotoisten muistoin. Sieltä orpo kaipuu hakevi, turhaan, syitä harhaan maan. Se houkko! Inehmo! Miks aina vaipuu sun katsees taivaan arvoituksiin? Heitä ne tyyten, paino moinen! — Viihteekses vain pue lauluun kuvat muistojes, — käy kysymättä elos rikkaan teitä! Ne muistot: niinkuin laivat vilkkain viirein ne loittonee! Siis tyydy, jos ees kiirein teit jotain, — teit myös taiten, rakkaudella! — Addio madre mia, patria bella!

Heinäk. 1910.

HELMIKUUN PÄIVÄ MAAKYLÄSSÄ

Jää-kukkasin ikkunat kiiltää
vilun noustessa vihdoin auringon.
Ulos käyn, — lumi-vaaroilta henkäys viiltää,
sini-siintävä taivas on.

Kylä sauhuja nostaa, sen haukkuu
penit, — kaivot narajoi...
Nyt hiljaista, — halko vain kaukaa paukkuu...
Reki-virsiä kulkuset soi.

Soi jäällä, min punaan hienoon
sini-varjona piirtyy viitta-tie,
jota kohti tuo ladut kauko-tienoon, —
yli nienten haipuen vie.

Salon hongat kuuraiset aamussa loistaa, —
puut kuin tuhat jättiläis-kynttilää!
Havut kellervät huokaa, toistaa
samaa ainaista kaipaavaa sävelmää.

Salomaa! Väriin-hohtava järvi-aukee!
Miks hurmata voinette niin,
kun silti tääll' iki-synkeäks raukee? —
Minut täältä hän riistettiin!

Etäs outoihin vietiin ääriin,
joiden määriin ja kauneuksiin
minä jaksa en! Siellä vain vääriin
ja joutoihin vaivun maan-unelmiin!

Salo! Säihkyvä helmikuun hanki-aukee!
Kai enkeli taivaastaan
eroitettu siell' enää ei viihtyis. Niin taukee
mun kaipuuni rauhassa ei salomaan!

Pois tahdon mun toiseen puoleen,
elon pyörteesen, nautintoon!
Kunis siellä maan kaipuuden joudun, huoleen.
Niin kahtia raastettu oon.

Ah, paistavain ikkunain eessä
nyt pirteissä sukkulat lentelee!
Koti-askarten pienoisten viihdykkeessä
elo kultainen pois hupenee!

Salo kirkkona päivässä loistaa!
Tuhat alttari-kynttilää!
Ah, ei havu-urkujen virret poistaa
mun kauas voi ikävää!

Lyhyt päivä on. Vihreestä itä
jo käy sini-punertavaks.
Riens aurinko lounaasen, seuraa sitä
kuu valkeeva kuultajaks.

Puna-pilviin aurinko vaipuu
kujat kullaten, — tummuu maa.
Mut verkkaan luomensa, kelmeet kuin kaipuu,
kajo keltainen ummistaa.

Kylä nukkuu, kuutamo-hankea puikkaa
jänis tummien riihten luo.
Mun vuoteelle tähdet tuikkaa.
Aldebaran juur korkeinna tuo.

Aldebaran, Arabian tähti!
Punaisimmaks sen nähdä voin.
Sen säteissä punaisin tuska lähti, —
erämaass' unet palmustoin.

MUSTALAISET

Pilvessä taivas talvinen on, pirtissä pitkässä raukeus raskas, — ikkuna loisteeton, valkea peltojen aukeus. Miehet vuottaen murkinaa sängyn loimilla loikoo. Keskellä honkaista lattiaa haukut Hurri ja Urho oikoo rentoina selkää, jalkaa. Liedellä kaali kiehua alkaa.

Ikkunan pielessä paljahat koivun ritvat kylmässä kiikkuu. Punaiset piian-pallukat torkkuu, ja rukkit verkkaan liikkuu. Emäntä pulska, ruskea-pää loikoen lehtiä lukee: joskus päätään ylentää, kyynärön tyynyihin tukee ja lasit viisaalle otsalle vieden silmää puolehen lieden.

Harmaana kuultaa arkisuus viidasta peltojen takaa. Sielussa outo on unteluus, — kaipaus vaivattu, vakaa jonnekin kirkkaasen, kauas on niin! Pois, suvimailleko? Minne?

Kaupunkeihinko kultaisiin? Ah, ei tänne, ei sinne! Outoa tuntua muuta: auringost' itään ja lännemmä kuuta!

Silloinpa kaukaa kulkuset soi, koirat, hei, ylös karkaa! Kas miten virjetä Hurri voi, — kas pihamaalla sit' arkaa, kuinka se loitolta taivasta päin räiskii ja peljäten vinkuu! Mutta jo harja pörhössä näin ryntäävän Urhon: tuolla jo rinkuu vimmaa se kummulla lounais-pellon, — pauhulle kymmenen kulkusen, kellon!

Kuulikos piian-pallukat! Ikkunoihin ne juoksee, hyörii. Nousivat miehet. Ruskeat emännän silmät vilkkaina pyörii. Hetki, jo värien riemua saan, pientä vaihdetta rintani vaivaan! Mustalaisia! Tiuhanaan punaista, mustaa ja sineä taivaan pellon kummulla tie jo kiehuu, orhien palmikot, harjat liehuu.

Samassa pihaan ne porhaltaa, hei haali grammaa! päätä-pahkaa kolme orhia muhkeaa, muut ovat luuta ja nahkaa! Keikkuvat Viipurin vaate-reet, — kuin isot sängyt, vällyin ja loimin, lapset ryysyihin hautauneet, miehet pinnoin sään ahavoimin. Ukkoa, pyttyä, porsasta, akkaa, pannua, tyttöä, kannua, vakkaa!

Ensimmäisenä kuistin luo ehtii kulkusin orhi suuri, — keinuen kuormansa, huutajat tuo, — kuin iso kameeli juuri! Mustat ja vaahtoiset kyljet sen paistavat helaisin ryssän-valjain. Poika kyynärän-korkuinen solmii sen kuistiin kourin paljain, penkiltä loimella peittää, heiniä eteen heittää.

Väistyä Urhon kiukukseen täytyy eest' ylivoimaisen joukon, — Hurri ryömi jo pelkoineen piilohon kuistin loukon, — konsa nyt Himalan pirttiin jo ryntää silmin kiiluvin, kirkkain varttuva poikas-kolmikko, tuskinpa päivää virkkain. Niinkuin kissat ne uunille laukas, ruojunsa riisui ja vyönsä he aukas!

Sitten jo muijat parvena pirtin huuruvan uksen täyttää, rannukkaista saaleistaan paksuja korpini-nokkia näyttää. Turpeat huulet, kerkeät suut, huntuiset päät, piki-tukat, veltot ja hytkyvät lonkkaluut, parmailla Mikkelin markkina-kukat, — niinpä he päivänsä sanoo, kilvaten kahvipaikkaa anoo.

Mutta he vastuuta varro ei. Kirjava-kukkaisen silkki-saalin vanhin, Saara, jo pellille vei: siinä se kuivaa höyryssä kaalin. Nuorikot keskelle lattiaa laskevat rinnoilta pois sylilapset: pronssia on iho ruskeaa niillä, ja pikeä hapset. Kuin kotonansa ne kyykkii ja hääää, näyttäen napaa ja säärtä väärää!

Miesväki maantien mainio myös! Vaari parrakas, töyhtö-kulma, piippunsa suuren täyttö-työss' onpi jo. Poikansa silmältä julma, piiska saappaassa, pysty-pää, loistossa huiskivan kaulahuivin. Kolmas heistä ei jälkehen jää: hoilaa äänin tervein ja kuivin, — päässä korkea tsherkessi-lakki, — vyö, helat, vihreä verka-takki.

Joukossa moisessa jotakin on. On myös karhea suomalainen, lattea Matti Lennoton, kanssaan keltainen Säamingin nainen. — Mikä on pääskysparvessa tään harmajan työ varisparin? — Sulho, hän nurkassa häpeissään, harjakset hurin-harin miesten ja mummojen piippuja rassaa; morsian toisten lapsia passaa.

Ainahan joukossa jotakin on! Romani Jalamar ylpeä, nuori! Ken siron, joustavan vartalon sametti-liiveihin sinisiin suori, jakkahun hopea-nappiseen? Magyareiltako hän ne osti? Äsken näin hänen iskeneen silmää Tiinalle: hiukan nosti kulmia tyttö ja viisaasti hymyi. Nytpä he yhdessä pirtistä lymyi.

Jalamar Tiinalle: "Ain' olen sun! Monta jo lemmin! Ensin salaa, haavehin. Kunnes uus sytytti mun kuin yössä, myrskyssä linnat palaa! Musta hän, — valkeelta lohdun sain: kulkuset soi, käsi tokkani vyöllä! Lempeni uus: hyvyys, haikeus vain; — seuraava: hekkuma syyskuun yöllä! Haave oot, myrsky, ja hekkuma! — Rikas käyt rekeen halvan, ja turmaan, — se vikas!"

Säamingin akka, hän reslalta toi valtavan kahvipannun, huuhtoi ja täytti sen, tulta loi, osti kermaa valtavan kannun. — Miehet, ne marssivat, mahdollikaan, hoilaavat: "Isäntä, hoi, ori osta! — Kuuskymment' markkaa!" — Puolet saat! — "Ai tu guuvilligo! — Viistoista nosta!" — Kolmas: "Ash ... stii! Kaksikymment' anna! Enemp' ei kannata kaakkihin panna!"

Vanha Saara, se kurttu-suu, rukkien taakse kiertää, istuu, polkee ja innostuu, sormia nuollen kehrää ja hiertää. Sitten huutaa emäntää, kerjää villoja, voita ja jyvää. Toinenpa tiuskii nyt, sysi-pää: "Mit' sie kiusaat ihmistä hyvää! Antaa se muutenkin ... käyjille hangen!..." Poikain kuoro: "Maaro mängen!"

"Mangi, maaraa!" hymyilee emäntä, kaalia täyden tassin pienelle tytölle sukaisee. Tyttöpä kaaliin piipunrassin pistää ja kerkeesti suuhunsa vie, — irvien kaalin kaataa ja hylkää. Äitipä siihen: "Voi sun ... ja sie, sie dzhungiboskero ... outat jo ylkää!" — Poikaset pienet nyt kaalin nuolee, vaurahin lastusta luskan vuolee.

Kahvikin roihulla kuohahtaa, — kaan hin chihko! — muijat kun mieroo, lapset ja porsahat teuhuaa, — piippu-leuat kauppoja hieroo. Mutta Jalamar, aitan luo hän talontyttären Tiinan johti; sinne nyt pulskimman raudikon tuo. Kohta he kiitävät lounatta kohti, kasvot niinkuni lyijy, — vilkkuu kaukaa ilkkuen ryijy.

Uunilla poiät laulelee, — vääntävät päreestä pyssyn, maasta he veikolta ampaisee pois takaraivolta virkatun myssyn. Veikko suuttuu ja vartaalla lyö, kiroja ottelun kiljuna raikuu. Äitipä kädessä setolikka-vyö hätään, ja kiihkeä romani kaikuu: "Ai tuut dinalo! Ja tuo naia kohta jo aikoo! Tuolleko Kaia!"

Vakava Saara pussistaan kaivoi, kehruun jättäen, kortit, kalseus harmailta poskillaan järjestää nyt sortit. Vanhus mairean kohtalon emännän osaksi povaa. "Tavaran ylitse talossa on ollunna kolme juttua kovaa... Omasi takaisin saavan näytät... Vanhaksi elät ... keppiä käytät..."

Myöskin piian-pallukat povarin sanan kuulee: "Monessa paikassa raskahat huolet on ... niin että harva luulee Kirjan ... turhan kirjan saat. Voi huliviliä... Viisahana, pysykin, vaikk' ois mantaalin maat! Tottele povarin sana, siitä et pääse et ympär, et yli... pois kissa siitä! ... se toinen ei hyli..."

Isännän nuoremman merkit nää:

"Hempunna äsken olet
tyttöä valkean-verevää,
niinhän? antanna sormukset, solet. —
Dioneses! Nyt totuus näy!
Hautajaisia juodaan, —
elähän pahastu, niin se käy.
Kah, jo nuorikko taloon tuodaan. —
Mut enää en pane, valhetta syydä!
Onk' sulla porsasta myydä?"

Silloinpa kupit jo kalisee, Saara ja kaikki kahville töytää, — pannu ja kannu kiertelee, — sankkana höyry kattaa pöytää. Mutta poiät, ne piki-päät, uunilta parkunan päästää: "Eikös ne akan-syöttiläät meille yhtänä aio säästää!" Herroille Säämingin akka nyt kantaa uunille kahvit, sokurit antaa.

Näin piti pitonsa kaikki muut
paitsi Jalamar ja Tiina;
hymyhyn myös veti partaiset suut
Kuopion lauhkea "Savon viina."
Mutta Tiina ja Jalamar, hei?
Poika ukselta parkas:
"Jalamar roisto orhini vei,
Juonaan tyttären kanssa karkas,
piiat sen läävän parvelta keksi!" —
Siitpä touhu hirmuiseksi.

Pois pojat uunilta loiskahtaa, pihalle juoksee miehet ja naiset! Huutoa, kämmenten huiskinaa, — silmät ja posket hehkuvaiset, — heiluu nyrkit, ja pelaa suut kilvalla suomea, romani-kieltä: "Noodako Deevel!... Katkomme luut!... Kyllä ne nimismies tuo pakotieltä!..." Juonaalta, konsa hän taskunsa tarkkaa, vei tytär kuusikymmentä markkaa!

Kolme perästä karkurein brovningit taskussa, vyöllä puukot! Ah, miten rauhaa romanein rikkoi tuon parin kuumat suukot! Yksin poikanen kihara-pää nojaa huoletta kuistin penkkiin, kyynärän-korkea, hyräjää, löi jalan reimasti lenkkiin: "Ai meen kaale!" — Ei enää jatkaa juhlaa käy, — Savonlinna he matkaa.

Peittoon pirpanat paljaat taas äidin lämpöisen vaipan alle, — Säämingin akka jo sumpit kaas pannusta tanhualle. Matti tukkaansa takkuisaa huoaten raapii pyöriessä akkain, — Saara jo seljin kellahtaa kuormalle tyynyjen, porsaiden, vakkain. Ohjista sotaa käy kaks poikaa: vaari uhkaa, ja piiska roikaa!

Niin pois haipuu ne järvenjään aukeelle, konkarit nuo helavaljain, — soitellen, huiskien vemmeltään, liehuissa liinain, vöitten ja taljain. Käheenä Urho reuhaa sen kintereill' yhä poistuvan joukon, — Hurrikin ryömii häpeillen piilosta kuistin loukon. Sinne ne haipui, siellä ne pauhaa. Himala henkii entistä rauhaa.

Niin, maaseudun jos poika nyt mie oisin kuin synnyin, mut onni siirti, kai mua vienyt ois noitten tie! Mut elon kiitos silti: jo piirti kirjaani ne sadat seikkailut, vaihtelot ainaiset, täällä ja siellä! Ja — nyt kaksiko istunut tässä olen kuuta jo, tyynellä miellä? Täällä bohemia? Kaipuu jo hyytyy? Vain runon vaihteeseen, onneenko tyytyy?

Kaali pöytähän kannetaan, verkkaan kulkee pila ja juttu, — romani-vieraita muistellaan, — muu puhe vanha tuttu. Päivä pilvinen tummenee, — kaukana taivaan harmaan äärillä vienosti puuntelee. Verkallensa ja varmaan mustuu peltojen valkea aukeus. Pirtissä raskas raukeus.

Maalisk. 1910.

KYLÄPAJALLA

Laaksosta, vihreistä metsistä nousee, kaartelee kylä-vaaralle valtatie, raitille, vierille tähkväin laihoihin. Rinteellä yhtyy sen seuraan toinen tie: kahdenpa tien käsikoukussa maja on, kyläseppän paja on.

Tonttuna karsta sen uksesta kurkistaa neljän korkean koivun alta, siinnokkaan sini-taivaan alta, heinäkuun iki-hurmaavan taivaan. Helskynä loitos kuuluu ja jyske, palkeen puhkina, kipenten parvi lehviin suitsee; ja sisään kun astuu, ikkunan liekkien paahtaman kautta juoksee auringon kultaiset loimet.

Nokinenä poikanen palje-varressa kiikkuu. Pulehin poskinpa tynnyripalje puhalttaa puuskuttaa sysi-ahjoon, josta kirkkaiden kipenien vaapsahais-laumaa tupruttaa ylös räppänä-tottoon huriseva hormi.

Meltoa, nuivaa rautaa kiusataan. Häijysti etsitään, loukosta kaivetaan, — känsäiset sormet sen ahjoon viskaa, — pihdeillä sitten se sysitään, sohitaan: pihtien kourat nipistävi niskaa niinkuin kiukkuisen mestarin sormet oppipojan niskaa.

Meltoa, nuivaa rautaa kiusataan, ahjossa lietsotaan, hiilillä poltetaan pehmeeksi, nöyräksi taipuisaksi, juuri ei vellinä valuvaksi. Sitten se viisaasti teräkselle nostetaan: pihdissä, parkamme, kipruua, kiemuroi niinkuin koukussa punainen liero. Vasara ja moukari iskee nyt vuoroin laatien latteat sen päämuodut, — ääntäen kilvalla alasimen kanssa: hilsk helsk, kilsk kalsk! Ilkeä pölkky, tuo tily puu-pää, kateuden riemusta hytkii ja hyppii.

Uttera vasara kehittävi rautaa viisaaksi viisauden palvelijaksi, julmaksi hyödyn palvojaksi. Vaan jos se suuttuu, tuskasta muuttuu mustaksi, moukari puuttuu toimeen, huimii viimeiset pois pahan juonet, — tai se tuleen heitetään, taas sysin peitetään: Palkeen pulleat posketpa puhalttaa puuskuttaa puna-ahjoon, josta kirkkaiden kipenien vaapsahais-laumaa tupruttaa ylös räppänä-tottoon, — nielevään toton kyöpelin-kurkkuun, huriseva hormi.

Uksella istuvat kylän isot isännät, katsovat kuin käy raution rautatyö, vuottavat kastetta hohtavan sirpin. Haastavat heinistä, laihoista, helteistään. — Pajan eessä patsaissa hevoset teutaroi, paarmain pörissä häntää huiskivat, helistäen tiukuja harjaa viuhtovat.

Maantieltä, raitilta rämähtivät rattaat: Paunolan "herra" kas, uudella orhillaan! Tuprahti maantie, mäen alle viuhto lautaset valkeessa vaahdossa voikko — laaksoon ja metsiin.

Sieltäpä kaartelee ylös valtatie raitille, vierille tuoksuvain laihoihin. Päivä on hiljainen, hellettä henkii maa, tuudi ei tuulessa kypsävä tähkä. Torkkuen koivujen ritvat riippuu naavettuneen pajan harjan päällä, siinnokkaan sini-taivaan alla, ah, iki-hurmaavan taivaan

1901.

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK RAKKAITA MUISTOJA ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project

Gutenberg" is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase "Project Gutenberg" associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than "Plain Vanilla ASCII" or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original "Plain Vanilla ASCII" or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, "Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation."
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain "Defects," such as, but not

limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you ‘AS-IS’, WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™’s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation’s EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state’s laws.

The Foundation’s business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation’s website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.